

**R. P. Francisci Svarez, Granatensis, E Societate Iesv
Doctoris Theologi, Et In Conimbricensi Academia Olim
Primarij Theologiae Professoris emeriti, Opvs De Triplici
Virtute Theologica, Fide, Spe, Et ...**

Suárez, Francisco

Mogvntiae, 1622

Sectio 1. Qualis sit, & quo modo generatim committatur infidelitas.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93448](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-93448)

de illa dubitare, cum Dei, & Ecclesie auctoritas omni humanæ auctoritati præferenda sit. Difficultates verò quæ hic occurrere poterant infra in materia de hæresi tractabuntur.

DISPUTATIO XVI.

De infidelitate.

Diximus de peccatis fidei contrariis, quæ in hominibus fidelibus inueniri possunt: sequitur dicendum de alio genere peccatorum, quæ propria sunt infidelium, & generali appellatione, incredulitatis nomine significantur:

prius autem, quam ad alia procedamus, generalis quædam huius vocis æquiuocatio tollenda est: nam sicut duplex est fides, una moralis, & altera Theologica, ita infideles etiam in Scriptura interdum dicuntur ab infidelitate virtuti morali contraria, interdum verò ab altera, quæ fidei catholice opponitur. Priori modo dicitur Isaia 1. *Principes tui infideles*, utique in muneribus suis præstantis. Vnde Hieronymus, inobedientes vertit, sic etiam Ecclesiastes 5. *Dispicit Deo infidelis, & stultus promissio*. Posterior verò significatio frequentior est, præsertim in nouo testamento 2. ad Corinth. 4. *Excacuit mentes infidelium*, & 1. ad Corinth. 7. *Si infidelis dycedit, dycedat*, 1. ad Timoth. 5. *Factus est infidelis deterior*. In præfenti ergo, solum de infidelitate Theologicæ fidei opposita tractamus, & prius generali ratione de illa dicemus, postea verò ad peculiare modos eius, & ad diversos gradus infidelium, & præsertim ad illos, qui ante baptismum, vel post baptismum in hoc vitium inciderunt descendemus. Tractat autem præsentem materiam D. Thom. 2. 2. quæst. 10. Et illius expostores ibidem, reliqui Scholastici nonnulla disputant in 3. dist. 24. & sequentibus.

SECTIO I.

Quale peccatum sit infidelitas, & quibus modis generatim committatur.

Infidelitas esse peccatum de fide est.

IN hoc titulo supponitur infidelitatem esse peccatum: modum autem eius inquirimus. Et quidem assertio ipsa, quam supponimus certa est de fide, habetur enim expressa in variis Scripturæ locis Marci ultimo, *Qui non crediderit condemnabitur*, utique non solum propter alia peccata, sed etiam propter ipsam infidelitatem. Vnde dicitur Ioannis 3. *Qui non credit iam iudicatus est*, utique ex ipsa incredulitate, vnde subditur. *Hoc est autem iudicium, quia lux venit in mundum, & dilexerunt homines magis tenebras, quam lucem*. Ioannis decimo quinto: *Sinon venissem &c. nunc autem excusationem non habent de peccato suo*, scilicet infidelitatis, ut rectè Augustinus exponit, imò ipse Christus cap. 16. Nam cum de Spiritu sancto dixisset, *Arguet mundum de peccato*, illud exponit dicens, de peccato quidem, quia non crediderunt in me. Rationes etiam sunt evidentes ex superioribus dictis. Primò, quia diximus datum esse præceptum diuinum, & supernaturale, & valde etiam consentaneum rationi naturali credendi ea, quæ Deus dixit, sed infidelitas est contraria huic præcepto, ut ex ipsa vocis interpretatione iam data manifestum est: ergo est peccatum. Secundò dictum est, fidem esse necessariam ad salutem: contemnerem autem media necessaria ad salutem peccatum est, quia est ipsam salutem contemnerem: ergo infidelitas, per quam hoc medium abiicitur, peccatum est. Tertiò dictum est, fidem esse Deo debitam propter infallibilem veritatem eius; per infidelitatem autem veritas primà despicietur, ac si esset capax deceptionis, aut mendacii, quod est grauis eius iniuria:

Ratione etiam evidenter ostenditur.

ergo est etiam graue peccatum. De hac ergo veritate nulla est controuersia, nec difficultas. Ut autem hoc peccatum intelligatur, nonnulla explicare necesse est.

2. Et primò quia scilicet præcedenti diximus, aliud quod peccatum fidei contrarium posse esse in homine fidei, in quem non cadit infidelitas, necessarium est exponere, in quo differat, vel quid addat hoc peccatum infidelitatis supra illum defectum fidei, qui in homine fidei esse potest. Ad quod breuiter respondeo, de ratione infidelitatis esse, ut sit peccatum ita fidei contrarium ut omnino fidem infusam ab homine ex natura sua excludat, quæ potest esse quasi generalis descriptio infidelitatis, quæ tamen per effectum datur, non potest aut elari, aut breuius tradi. Et declaratur breuiter primò ex ipsa voce: nam est quasi priuatiua, & ideo absolute dicta significat carentiam veræ fidei: talis autem carentia omnino excludit fidem. Secundò ex ipsa ratione dubitandi posita: nam propter ignorantiam culpabilis fidei, quæ in homine fidei esse potest, non est infidelitas, quia simul esse potest cum verâ fide, & ideo non constituit hominem infidelem, neque illum ab Ecclesia excludit: ergo è contrario de ratione infidelitatis est, ut hunc habeat effectum, & sine illo nunquam potest rationem infidelitatis attingere, tum illo autem iam erit infidelitas, & hominem infidelem constituit, & ab Ecclesia apud Deum illum excludit.

3. Oportet autem aduertere in duobus modis posse hoc peccatum infidelitatis ita consummari, ut prædictum gradum attingat, potest quæ hæc esse prima diuisio infidelitatis. Vnus modus excludendi fidem dici potest materialis, alter formalis, seu unus ex parte materię, & alter ex parte obiecti formalis. Priori modo inuenitur infidelitas in eo, qui totam fidem materiam ignorat, etiam si nihil de prima veritate, aut de diuina reuelatione audierit: ille enim formaliter non potest dici recedere à primâ veritate, aut illi discredere, cum ei non sit propofita, & nihilominus, quia tanta est ignorantia, ut omnino fidem excludat, illa est verâ infidelitas. Vnde si attentè res consideretur, hoc peccatum quantum ad modum formalem suum, & quantum ad speciem malitiæ, non differt ab illo peccato ignorantie vincibilis, vel erroris, quod potest esse in homine fidei, sed differt quoad totalem, vel partialem materiam, & hoc satis est, ut ab uno excludat fidem primæ veritatis, & non ab alio. Posterior modus infidelitatis contingit, quando quis habens sufficientem noticiam propositionis, & reuelationis fidei ab eiusmodi fidei veritate dycedit. Nam qui sic delinquit, etiam si in una tantum parte, vel propositione fidei dycedat, infidelitatem committit, & omnino fidem amittit, quia nihil potest credere ex testimonio primæ veritatis, & ita hoc peccatum longè differt ab ignorantia fidei, quæ in homine fidei esse potest: atque eadem est prima, & præcipua differentia inter hos duos modos infidelitatis.

4. Potest autem alia differentia obiter notari. Nam hic posterior modus infidelitatis nunquam contingit sine peccato, quia nunquam est sine sufficiente aduertentia, & voluntate. Prior autem modus aliquando esse potest sine culpa. Vnde distinguere solet duplex infidelitas, una culpabilis, quæ priuatiua vocari solet, alia inculpabilis, quæ solet vocari negatiua: de qua, an detur, postea dicemus, negatiua tamen non potest, quod sit possibilis absolute loquendo. Ratio autem est, quia hæc infidelitas excludit cognitionem, & ideo si tanta sit carentia cognitionis, ut etiam voluntatem excludat, infidelitas continget sine peccato. Et ratio est clara, quia nec voluntarium esse potest sine aliqua cognitione, neque peccatum sine aliquo voluntario, hæc enim sunt principia notæ in moralibus. Contingere autem

In quo differat infidelitas a peccato alio commissionis contra fidem, quod est in homine fidei.

Prima diuisio infidelitatis.

Quæ sit infidelitas negatiua, quæ priuatiua.

autem potest, ut aliqui ignorantes totam Fidem, habeant aliquam notitiam professionis, seu predicationis illius, & negligentes sint in querenda, & inuestiganda sufficienti propositione Fidei, & ideo carentia eis sit voluntaria, & ad culpam imputetur, & hæc est propria infidelitas privatiua, & quæ est peccatum. Quapropter cum in assertionem dictum est, infidelitatem esse peccatum, vel subintelligenda est conditio generalis, & necessaria ad peccandum, scilicet si sit voluntaria, vel intelligendum est esse peccatum ex se, & nisi excusatio impotentie intercedat.

An infidelitas privatiua peccatum commissio- nis sit, an omisio- nis.

5. Ex resolutione huius puncti oritur aliud necessarium exponendum, scilicet, an hoc peccatum infidelitatis, omisionis sit, vel commissionis, vel utriusque modi: nam quod sit tantum omisio suaderi potest, quia consistit hoc peccatum in quadam ignorantia, ac verò ignorantia consummatur in carentia cognitionis, quæ est quædam omisio. Deinde infidelitas est peccatum oppositum affirmatiuo præcepto credendi: peccatum autem contra præceptum affirmatiuum est omisio: ergo. In contrarium videtur esse D. Thom. 2. 2. quæstione 10. articulo 1. indicat enim infidelitatem in sola commissione consistere: distinguens enim infidelitatem secundum negationem, & secundum contrarietatem, addit hanc posteriorem esse, quando aliquis repugnat auditui Fidei, & in hoc, inquit, propriè pericitur ratio infidelitatis, & secundum hoc infidelitas est peccatum, ac verò resistere auditui Fidei commissio est. Idem indicat Caietan. in art. 3. dum ait, infidelitatem consistere in dissensu contrario Fidei, & adiungit, omnes infideles falsam opinionem de Deo habere, quod ad commissionem pertinet. Ratione item suaderi potest, quia omisio, quæ respectu Fidei mala esse potest, solum excludit exercitium Fidei: hæc autem non est infidelitas: nam hoc peccatum etiam in homine fidei esse potest, ergo non est peccatum infidelitatis, donec conspiciatur error contra Fidem, tale verò peccatum commissionis est.

Infidelitas peccatum, & omisio- nis, & commissio- nis com- muni potest.

6. Dicendum nihilominus est, infidelitatis peccatum, & omisionis, & commissionis esse posse. Probari potest primò ex distinctione Aristotelis primo posteriorum text. 37. de duplici ignorantia, negationis, & prauæ dispositionis, quarum prima similis est omisioni, quia per se actum requirit: secunda verò similis est commissioni, quia in actu contrario consistit. At verò infidelitas potest utroque modo haberi, scilicet vel ignorando tantum, vel errando: ergo priori modo est omisio, & secundo est commissio. Secundo declaratur à priori, & ex propriis, quia præceptum Fidei duplex est, ut supra vidimus, scilicet affirmatiuum audiendi, & credendi, & negatiuum non discedendi à Fide, nec credendi aliquid contrarium reuelatis: infidelitas verò contrahi potest an vnum, & aliud præceptum: ergo potest contrahi per omisionem, & commissionem. Probat consequentia, quia transgressio præcepti affirmatiui est omisio, negatiui autem commissio. Denique explicatur, & confirmatur in hunc modum: nam duobus modis potest quis resistere auditui Fidei, scilicet, vel nolendo audire, vel nolendo audita credere, & utroque modo potest contrahi infidelitas, ut ex dictis patet, prior autem modus per se pertinet ad omisionem: secundus verò ad commissionem.

Infidelitas privatiua ad peccatum omisionis per se primo spectat.

7. Ut autem hoc melius intelligatur, simulque alios modos peccandi in hoc genere explicemus, supponenda est distinctio proximè data de duplici infidelitate, vna privatiua, & altera contraria, quarum prima inuenitur in his hominibus, quibus vera Fides nondum est sufficienter proposita. Secunda verò in illis infidelibus reperitur, qui post sufficientem propositionem Fidei, illi resistunt.

Suarez de Fide.

Dico igitur prius genus infidelitatis per se loquendo esse peccatum omisionis, quia proximè opponitur præcepto audiendi Fidem, & per solam negligentiam, seu voluntariam carentiam cognitionis Fidei, sufficienter committitur. Contingit autem cum hac ignorantia coniungi errores contra veritates Fidei, vel supernaturalis, vel etiam naturalis, imò nunquam huiusmodi errores ab illa ignorantia separantur: Et quoad hanc partem illud peccatum est commissionis, vel contra Fidem, vel etiam contra rationem naturalem, quia consistit in actu indebitè, vel negligenter facto, quod satis est ad commissionem, quia verò tota malitia istius actus ex voluntaria ignorantia, seu carentia cognitionis provenit, ideo malitia illius peccati formaliter in omisione consistere videtur, quannus materialiter sit commissio.

8. Circa alterum verò modum infidelitatis, Caietan. dicta quæst. 10. artic. 1. tres modos peccandi distinguit. Primus modus est discredendi, seu credendi falsa esse, quæ proponuntur, aut credendi contraria esse vera. Secundus est, nec credendi, nec discredendi, sed quasi suspendendi omnem actum intellectus. Tertius modus est dubitandi, & subdistinguit hunc in tria membra, quæ vocat per opinionem, vel per suspensionem, vel neutraliter, ut ait. Primus modus principalis huius infidelitatis à Caietano propositus verissimus est, & clarissimus, & in eo apertissime cernitur peccatum commissionis, & sine dubio in hoc genere peccati infidelitatis, est maximum, quia valde directè primæ veritati opponitur. Secundum modum videtur Caietan. proponere per modum omisionis, quia in illo non intercedit actus. Fidei contrarius, sed tantum carentia actus credendi præcepti: quomodo verò hoc intelligendum sit, statim dicam. In tertio autem modo difficilis mihi est subdiuisio, quam Caietan. adiungit, & distinctio illius à cæteris membris. Nam opinio, quam primo loco ponit, esse potest, aut de falsitate rei propositæ, vel quod contraria vera sit, & in hoc sensu hoc membrum coincidit cum primo modo peccandi per dissensum: nam hæreticus non aliter dissentit rebus Fidei, quam opinando esse falsas, aut contrarias esse veras, & idem est de quolibet infidei, cui Fides sufficienter proposita est: vel potest intelligi de opinione eiusdem veritatis propositæ, ut si quis illi assentiatur opinando, nondum tamen firmiter credendo, & talis opinio per se loquendo non est peccatum contra Fidem: nam homo fidelis potest interdum assentiri rebus Fidei per Fidem humanam ex autoritate hominum, & non propterea peccat, Fides autem humana quædam opinio est. Neque necessarium est, ut qui huiusmodi assensum habet circa veritatem Fidei dubitet, vel formidet de certitudine eius, quia licet formido, quantum est ex parte formalis obiecti, sit de ratione opinionis, vel Fidei humane: non tamen ex parte subiecti: unde potest aliquis ita assentiri nihil formidando, nec de incertitudine cogitando: quod si quis opinetur, ut etiam formaliter dubitet iudicando rem illam non esse veram, sed incertam, aut dubiam, tunc iam habebit iudicium contrarium dogmatibus Fidei, quia non solum est de fide, reuelata esse vera, sed etiam esse certa, & infallibilia: atque hac ratione hic modus opinandi, seu dubitandi includit propositam infidelitatem per dissensum contrarium fidei, & ita reducitur ad primum modum infidelitatis Caietani, atque idem est de suspitione, quam secundo loco posuit Caietan. in hac subdiuisione, quia ut ex Tullio docuit D. Thom. 2. 2. quæ. 60. art. 3. suspicio nihil aliud est, quam opinio mali ex leuibus coniecturis. Unde in præsentī suspicio in materia fidei erit etiam opinio falsitatis ex leuibus coniecturis: talis ergo suspicio iudicium includit fidei contrarium,

Infidelitas contraria quomodo ad peccatum commissionis spectet.

trarium, quia sine aliquo iudicio non est opinio, ergo etiam hic dubitandi modus includit dissentium contra fidem, ac proinde reducitur ad primum modum infidelitatis ab eodem autore positum.

9. Denique tertius modus neutralis dubitationis videtur consistere in suspensione omnis assensus, vel dissensus: nam tunc maxime dicitur intellectus neutraliter se habere. In hoc autem sensu coincidit hic modus cum secundo principali diuisione, in quo dicebatur aliquis deficere à debita fide, quando neque credit, neque discedit: nam hoc est (vt dixi) neutraliter se habere, hæc autem dispositio præcisè spectata non videtur sufficere ad infidelitatem, neque ad dubitationem, quia potest quis suspendere actum circa illam materiam. Quapropter, nisi quis absterneat ab huiusmodi actu, ex aliqua cogitatione incertitudinis, vel dubitationis, non videtur illa dispositio sufficere ad propriam speciem infidelitatis. Quod si illa suspensio ex tali cogitatione proveniat, iam dubitatio non habetur sine aliquo actu veritatis, aut certitudini Fidei contrario, quod sufficit ad positivam infidelitatem. Vnde concludo omnem propriam infidelitatem, quæ post sufficientem fidei auditum committitur, esse peccatum commissionis includens virtutem hoc iudicium, quod res sic proposita potest esse falsa.

An infidelitas privativa & contraria sint peccata eiusdem speciei.

10. Ex quo tandem breviter resolui potest alia dubitatio hic occurrens, an infidelitas his duobus modis commissa, scilicet omittendo, & committendo, sit peccatum eiusdem speciei, vel diversæ. Et ratio dubitandi sumitur ex Diuo Thom. 1. 2. quæst. 71. art. 6. vbi simpliciter docet omissionem, & commissionem esse peccata eiusdem speciei. Nihilominus assero in hac materia illa peccata esse speciei diversa, sicut sunt in materia charitatis, non amare Deum tempore debito, vel odio habere illum, quia talia peccata manifestè habent distinctissimas ordinationes, & malitias: ita enim est in præfenti: nam infidelitas, quæ est per solam omissionem non opponitur directe formali obiecto fidei, & veritati Dei, sicut opponitur infidelitas commissionis, quæ propterea infert iniuriam longè maiorem, & diversæ rationis: ille autem locus D. Thom. habet suam difficultatem quæ ad hunc locum non spectat, & ideo breviter dico intelligendum esse permissivè, non vniuersaliter, id est, omissionem, & commissionem non includere semper speciem differentiam, non quod aliquando illam habere non possint. Nam hoc etiam sumitur ex eodem D. Thom. 2. 2. quæst. 79. art. 2. & 3.

SECTIO II.

Quam grave sit infidelitatis peccatum.

Status questionis.

Non inquirimus, an peccatum hoc eam gravitatem attingat, quæ ad peccatum mortale ex genere suo sufficiat, id enim tanquam manifestum supponimus, sicut proposuisse videtur Christus, cum dixit, *qui non crediderit, iam iudicatus est*, & alibi, *qui non crediderit condemnabitur*, & ex dicendis à fortiori comprobabitur; inquirimus ergo inter peccata ex suo genere mortalia, quem gradum, seu locum obtineat infidelitas quoad gravitatem suam: hoc autem à nobis potest duobus modis tractari, aut explicari, scilicet, vel absolute rem ipsam inspicendo, vel comparatè conferendo vitium hoc cum peccatis, aliis virtutibus, oppositis.

Peccatum infidelitatis est vnum ex gravissimis.

2. Priori modo solum dicere possumus hoc peccatum ex genere suo esse vnum ex gravissimis peccatis. In hoc conveniunt Diuus Thomas, & omnes, atque hoc significare voluit Augustinus tractatu 85. in Ioann. & libro tertio, contra duas epistolas Pelagianorum capite 3. cum dixit, peccatum absolute dictum quasi per antonomasiam pro peccato infidelitatis accipi, sic interpretans illud Ioann. 15. Si

non venissent, &c. peccatum non haberent, & illud c. 16. Argues mundum de peccato: hic vero modus significationis per antonomasiam, non solet usurpari, nisi quando res significata per nomen habet singularem excellentiam, vel excessum in ea ratione, qua significatur per vocem: imo non solet dici, nisi de eo, quod est maximum in tali genere: quod aliqua ratione convenit huic peccato, vt iam explicabo. Secundo declaratur hæc gravitas à priori, quia virtus fidei, licet non sit maxima, est vna ex præcipuis, ergo peccatum illi oppositum, vt est infidelitas erit vnum ex gravissimis, iuxta regulam Aristot. 8. Ethicor. c. 5. probatam à D. Thom. 1. 2. q. 73. art. 4. In moralibus illud esse pessimum, quod optimo contrariatur. Tertio ab effectu declaratur ex eo, quod cum quæsecum affert infidelitas. Nam in hoc excedit omnia peccata. Et ideo existimo in hoc esse antonomasiam fundatam. Primo, quia infidelitas radicis euellit iustitiam, nam cum fides sit fundamentum iustitiæ, quod alia peccata non auferunt iuxta definitionem Concilij Trident. Sess. 6. illud destruit infidelitas expellendo fidem, vt idem Concilium tradit, & ita omnino priuatur hominè iustitia à fundamentis eius. Vnde fit secundo, quod notauit Diuus Thom. 1. ad Timoth. 5. vt infidelitas confluat hominem in eo statu, in quo nihil Deo placitum facere possit, quia sine fide impossibile est placere Deo, non solum quoad personam, sed etiam quoad singulas actiones eius, vt in superioribus declarauimus, quod tanta exaggeratione solet tradere Augustinus, vt docere videatur nihil boni morales posse facere infidelem, vt maxime videlicet libro 4. contra Iulianum cap. 3. sed id temperandum est, & nunc sufficit, quod nihil facere potest infidelis, quod apud Deum valeat, vel ad imperandum, vel ad aliquo modo merendum. Vnde fit tertio, vt hoc peccatum difficilius curetur, quam cetera: quia cetera peccata relinquunt fidem, per quam potest homo aliquid impetrare, quo tandem ad meliorem mentem redeat, nam vt est vulgare apud August. epist. 105. & alibi, *Fides impetrat, quod lex imperat*. Infidelitas autem cum tollat fidem, tollit omne principium quasi intrinsecum obtinendi auxilium, & remedium contra peccata. Quarto denique, sicut fides est radix ceterarum virtutum, ita infidelitas infinita secum affert vitia, præsertim contra Deum, vt irreligiositas, superstitio, ingratitudo, & similia: his ergo modis potest gravitas huius peccati absolute declarari.

Peccatum infidelitatis maximum omnium est in nocuitate quod infert.

Infidelitatis peccatum difficilius, quam cetera curatur.

3. Alius modus declarandi hanc gravitatem est per comparisonem ad alia peccata: triplex autem comparatio potest hic fieri, scilicet vel ad peccata contraria directe charitati, vel contraria spei, vel contraria virtutibus moralibus. In prima comparisonem dicendum est, infidelitatem non esse grauissimum peccatum, maius enim est odium Dei. Ita docet Diuus Thomas 2. 2. quæst. 34. artic. tertio, & probatur optimè ex regula posita Aristotelis, est enim charitas optima virtus, & odium Dei est summum peccatum illi contrarium. Ergo est maius peccatum, quam infidelitas. Item est optima ratio Diui Thomæ, quia in omnibus peccatis mortalibus maxima gravitas est, quam ex auersione à Deo habent, quæ auersio est virtuale quoddam odium Dei, quod etiam in ipsa infidelitate verum habet: ergo ipsum formale odium Dei, quod (vt ita dicam) est per essentiam tale, est sine dubio multo grauius peccatum. Secundam comparisonem in speciali facit Diuus Thomas 2. 2. quæst. 20. artic. 3. & resolut infidelitatem esse grauius peccatum desperatione, & reddit optimam rationem, quia infidelitas opponitur bono diuino, vt in se est, nimirum veritati eius, quia quantum in se est, facit ne Deum auctorem mendacii: ac verò desperatio opponitur bono diuino, vt participabili à nobis, & ideo

Infidelitatis odium vel excedit in ratione peccati.

Infidelitas grauius peccatum est desperatio.